

ПРИЧЕ СА ДАЛЕКОГ СЕВЕРА

ОДИСЕЈА СЕВЕРА

I

Саонице су певушиле своју вечиту тужбалицу уз шкрипу хамова и звецкање прапораца предводника, али су и људи и пси били уморни, и нису давали гласа од себе. Пртина је била тешка, с новим снегом, и они су дуго путовали, а салинци, оптерећени као кремен смрзнутим бутовима лосова мяса, приањали су жилаво за неугажену површину и вукли уназад готово људском упорношћу. Падао је мрак, али те ноћи није требало да се обилази. Снег је лагано промицао тихим ваздухом, не у пахуљицама, већ у сићушним кристалићима тананих облика. Било је веома топло – једва десет испод нуле – и људима је било свеједно. Мајерс и Бетлс били су подигли наушњаке, док је Мелмут Кид скинуо чак и рукавице.

Пси су били посустали у рано поподне, но сада су показивали нову свежину. Међу оним најлукавијима владало је извесно неспокојство – извесна нестрпљивост због спутавања ормом; неодлучна ужурбаност покрета, фрктање њу-

шкама и чуљење ушију. Њих су раздраживала њихова сталоженија браћа, и они су их пожуривали подмуклим угризима у сапи. Ови, овако покорени, такође су се гужвали и доприносили да се та зараза даље шири. Најзад, предводник првих саоница оштро зацвиле од задовољства, па згурив се дубље у снег наслони се снажно на своју орглицу. Остали се поведоше за њим. Везе на леђима се скупише, штрање се затегоше; санке поскочише напред, а људи дохватише за ручке, брзо дижући ноге да би избегли да дођу под салинце. Умор дана ишчезе, и они узеше да бодре псе узвицима. Животиње се одазваше радосним кевтањем. Они потекоше у пуном трку кроз све гушћи сутон.

– Ћи! Ћи! – узвикивали су људи, један за другим, како су њихове саонице нагло скретале с главне стазе заокрећући на једном једином салинцу као једрењаци на ветру.

Затим је долазио залет од стотинак јарди ка осветљеном прозорчету превученом пергамент-папиром, које је причало своју причу о својој кућици, разбукталој јуконској фуруници и кључалим лонцима с чајем. Но колиба је била запоседнута. Шездесетак крупних паса дочека их изазивачким лавезом, и исто толико косматих прилика насрну на псе упрегнуте у прве санке. Врата се нагло отворише, и један човек, обучен у црвену одору Северозападне полиције, угази до колена међу бесне животиње, делећи мирно и непристрасно умирујућу правду држањем псећег бича. Затим се људи

руковаше; и тако Мелмут Кид би дочекан у својој рођеној кући од једног туђинца.

Стенли Принс, који је имао да га дочека, и који је био одговоран за поменуто пећ и топао чај, био је заузет око својих гостију. Било их је отприлике дванаест, једна тако шаролика гомила каква је игда служила краљицу у извршењу њених закона или у преношењу њене поште. Било их је од сваке руке, али њихов заједнички живот исковао је од њих извешан тип – коштуњав и жилав, очврсlih мишића и опаљених лица, спокојних у души што су отворено гледали у живот, оштра ока и поузданих. Они су терали краљичине псе, утеривали страх у кости њеним непријатељима, хранили се њеном мршавом храном, и били срећни. Они су видели живот, и вршили подвиге, и доживљавали романе, али то нису знали.

И били су се разбашкарили. Двојица су се извалила на Мелмутов кревет, певушећи „шансоне“ које су њихови француски преци певали у оним данима када су први пут угазили у овај северозападни крај и поженили се Индијанкама. И Бетлсов је кревет претрпео сличну инвазију, и три до четири крепка *voyageurs-a*¹ трљала су своје ножне прсте о његову ћебад слушајући причање једнога што је служио у морнарици под Вулслијем када се овај пробијао до Картума. А када се овај заморио, један каубој настави да прича

---

¹ Канадски брзи гласници са саоницама. – Прим. прев.

о дворјаницима и краљевима и лордовима и отменим госпођама што их је видео када је Буфало Бил обилазио европске престонице. У једном углу два мелеза, стара друга из једне промашене златне кампање, крпили су амове и причали о данима када је Северозапад плануо буном и Луј Рил постао краљ.

Грубе шале и још грубље пошалице лете-ле су горе-доле, и препричавали се тешки случајеви са пртине или са реке, као свакодневни догађаји на које би их подсетила каква досетка или шаљива згода. Принс је био понет овим неовенчаним јунацима који су видели како се ствара историја, који су на велико и романтично гледали као на обично и случајно у вичности живота. Он им је дотурао свој драгоцени дуван правом расипничком податљивошћу, и раздрешише се зарђали ланци успомена и давно заборављене одисеје оживе-ше за његово лично задовољење.

Кад разговор престаде и путници напунише последње луле и почеше да дреше своје чврсто увезане џакове за спавање, Принс се обрати свом побратиму за даља обавештења.

– Дакле, ти знаш шта је то каубој – одговори Мелмут Кид држећи своје мокасине – и није тешко приметити британску крв у његовом другу с којим дели постељу. Што се осталих тиче, све су то деца некадашњих *sou-reurs du bois*², измешани с још богзна колико

---

² Канадски агенти, путници трговачких компанија.
– Прим. прев.

других крви. Она двојица што лежу до врата то су од прописне „чисте расе“, или *bois brules*³. Оно момче тамо с тканицом од чешљане вуне – пази му само обрве и линију вилица – показује да је неки Шкотланђанин плакао у задимљеном *типију* његове мајке. А онај лепушкасти момак што слаже свој капут под главу је француски мелез – чуо си га како говори; нису му по вољи она два Индијанца што се спремају да легну одмах до њега. Знаш, када су се „мелези“ дигли под Рилом, чистокрвни Индијанци остали су мирни, и отада они немају напретек љубави једни за друге.

– Но, молим те, какав је оно намћор тамо поред пећи? Кунем се да ни не зна енглески. Целе вечери није уста отворио.

– Вараш се. Зна он добро енглески. Јеси ли пратио његове очи док је слушао? Ја јесам. Али, он није ни род ни помози бог овим осталима. Кад су они говорили својим наречјима, могао си да видиш да их није разумевао. И ја се питам ко је он. Дај да упитамо.

– Убаци неко дрво у пећ! – довикну Мелмут Кид повишеним гласом, гледајући право у очи човеку о коме је била реч.

Овај сместа послуша.

– Неко је негда утерао послушност у њега – примети Принс полугласно.

Мелмут Кид климну главом, свуче чарапе и поче да пролази између полегалих људи

---

³ Чистокрвни Индијанци. – Прим. прев.

ка пећи. Обеси своју мокру обућу између двадесетак сличних.

– Кад мислиш да ћете стићи у Досон?

– упита он да би заподенуо разговор.

Човек га погледа часком пре него што одговори.

– Ови кажу седамдесет пет миља. Је ли тако? Може бити за два дана.

Код њега се једва осећао стран нагласак, али није било ни трага од неког неспретног оклевања или тражења речи.

– Јеси ли раније бивао у овом крају?

– Не.

– Из Северозападне територије?

– Не.

– Рођен си тамо?

– Не.

– Па добро, где си се до ђавола родио? Ти ниси од ових овде. – Мелмут Кид махну руком наоколо по гоничима, укључујући и оба полицајца што су лежала на Принсовом кревету. – Одакле си дошао? Лица слична твоме виђао сам негде, али не могу да се сетим тачно где.

– Ја тебе знам – одговори он немарно, вешто скрећући разговор са питања Мелмута Кида.

– Одакле? Јеси ли ме кад видео?

– Не; твога ортака, оног свештеника, у Пастилику, одавно. Питао ме је да ли сам те кад видео, Мелмута Кида. Дао ми је хране. Нисам се дуго задржавао. Је ли ти кад што причао о мени?

– Ох! да ниси ти онај што је мењао видрина крзна за псе?

Човек климну главом, истресе лулу, показујући да није расположен за даљи разговор тиме што се завуче у своје крзно. Мелмут Кид угаси уљани жижак и завуче се под ћебад поред Принса.

– Но, ко је тај?

– Не знам – одбио ме, некако, а онда се заклопио као шкољка. Но, то је човек који може да ти подражи радозналост. Слушао сам за њега. Цела му се обала дивила пре осам година. Некако тајанствен, велим ти. Дошао је однекуд одозго са севера, усред зиме, на хиљаде миља одавде, околишећи уз обале Берингова мора и путујући као да су му сви ђаволи за петама. Нико жив није могао да сазна одакле је дошао, али је морало бити издалека. Био је гадно изнурен од пута када је добио хране од шведског мисионара у Головинову заливу и питао за пут на југ. Ми смо о томе слушали касније. Онда је напустио обалу и ударио право преко Нортонова мореуза. Било је ужасно невреме, мећаве и буре, али се он жив извукао онде горе где би хиљаду других заглавило, промашио је Св. Михаила, и дохватио се копна у Пастилику. Био је изгубио све псе сем два, и тек што није скапао од глади.

– Био је тако нестрпљив да крене даље да му је отац Рубо дао хране; али му није могао дати паса, јер је управо чекао да се ја вратим па да сам крене на пут. Господин Одисеј био

је и сувише паметан да би кренуо без паса, и неколико дана шврљао је наоколо, сав потиштен. Имао је на саоницама свежањ дивно обрађених кожица од видре, од морске видре, знаш, вредне да их платиш тежином злата. Био је ту у Пастилику један руски трговац Шајлок, који је имао паса за бацање. Дакле, нису се много цењкали, и кад је Особењак кренуо даље на југ, терао је пред собом једну запрегу крилатицу. Господин Шајлок је, узгред речено, имао видрине кожице. Ја сам их видео, и биле су дивне. Израчунали смо и нашли да су му пси донели најмање по пет стотина од главе. А није да тај Особењак не би знао вредност морске видре; био је то некакав Индијанац, и оно мало што је говорио показивало је да је био међу белим људима.

– Када се лед отопио на мору, стиже до нас глас са острва Нунивак да је свраћао тамо по храну. Затим га је потпуно нестало, и ово је прво што се за њ чује за ових осам година. Откуда ли сад долази? И шта је тамо радио? И рашта долази отуда? Он је Индијанац, био је бог би га знао где, и сад се дотерао у ред необичан за једног Индијанца. Ето ти још једне тајне Севера да је решиш, Принсе.

– Хвала ти лепо, али ја већ и овако имам на глави више но што ми треба – одговори овај.

Мелмут Кид је већ тешко дисао; а млади рударски инжењер зурио је право увис кроз густу помрчину, чекајући да се стиша чудна узбурканост у његовој крви. Али и када је за-

спао, мозак му је и даље радио, и он је у тај мах, такође, лутао кроз белу пустињу, борио се с псима на бескрајним пртинама и гледао како људи живе, и муче се, и умиру као људи.

Следећег јутра, давно пре зоре, гоничи и полицајци кренуше у Досон. Али власти, које су водиле рачуна о интересима Њеног Величанства, и управљале судбинама њених ситнијих створења, нису овим гласницима давале много одмора; јер недељу дана потом они се појавише на реци Стјуарт натоварени писмима за Слану Воду. Додуше, њихови су пси били замењени одморним, али тек то су били пси.

Људи су очекивали да ће добити бар мало одмора да би предахнули; осим тога, овај Клондајк био је једна нова област Северне територије, и они су желели да виде мало ту Златну варош, где је златни прах текао као вода, а сале за играње одјекивале теревенкама без краја и конца. Но они су сушили своје чарапе и пушили луле са истом слашћу као и приликом своје прве посете, мада су се један или двојица одрешићујућих духова носили мишљу да одбегну и да се по могућству пребаце преко неистражених Стеновитих планина на исток, а одатле, долином Макензија, да се дохвате својих старих предела у Чипивајену. Двојица или тројица се чак решаваху да се врате својим кућама тим путем чим им истекне рок службе, и већ су у том смислу ковали планове, гледајући унапред на тај опасни подвиг отприлике она-